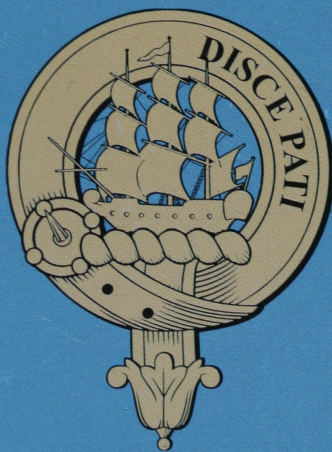

Duncan

THE ORIGINS
OF THE CLAN
DUNCAN
AND THEIR
PLACE IN
HISTORY

Oversætterens forord

Dette skrift er oversat fra et lille skrift, vi købte i Edinburgh i 2010.

Da vi fik en pose bøger tilbage fra Morten, som han havde lånt, lå det blandt dem, og Eliza blev interesseret og kiggede i hæftet, som hun næsten havde glemt. Efter at have bladet lidt i det, sagde hun: ”Kan du ikke lige oversætte det?”, og lagde det fra sig igen.

Hm, ja, hvorfor egentligt ikke? Så på, om ikke utallige, så dog en enkelt opfordring: Her er den danske oversættelse af dette lille skrift, der sikkert ikke kan påregne den store udbredelse her i landet, men som vel kan interessere de sikkert få dansktalende, der kan regne sig som medlem af Duncan-klanen. Og måske deres pårørende.

Billederne er min affotografering eller indskanning fra det originale skrift, bortset fra billedet af statuen af admiral Duncan, som jeg tog under vores besøg i Dundee. Nogle af billederne er af praktiske grunde anbragt anderledes i forhold til teksten end i originalen.

Tekst og indhold er forfatterens fortjeneste. Fejl og mangler i oversættelsen må jeg påtage mig ansvaret for.

Jeg håber, I får fornøjelse af det trods alt.

Svenstrup Hestehave i juni 2013,

Michael Steen

Forklaring til billederne på de næste sider:

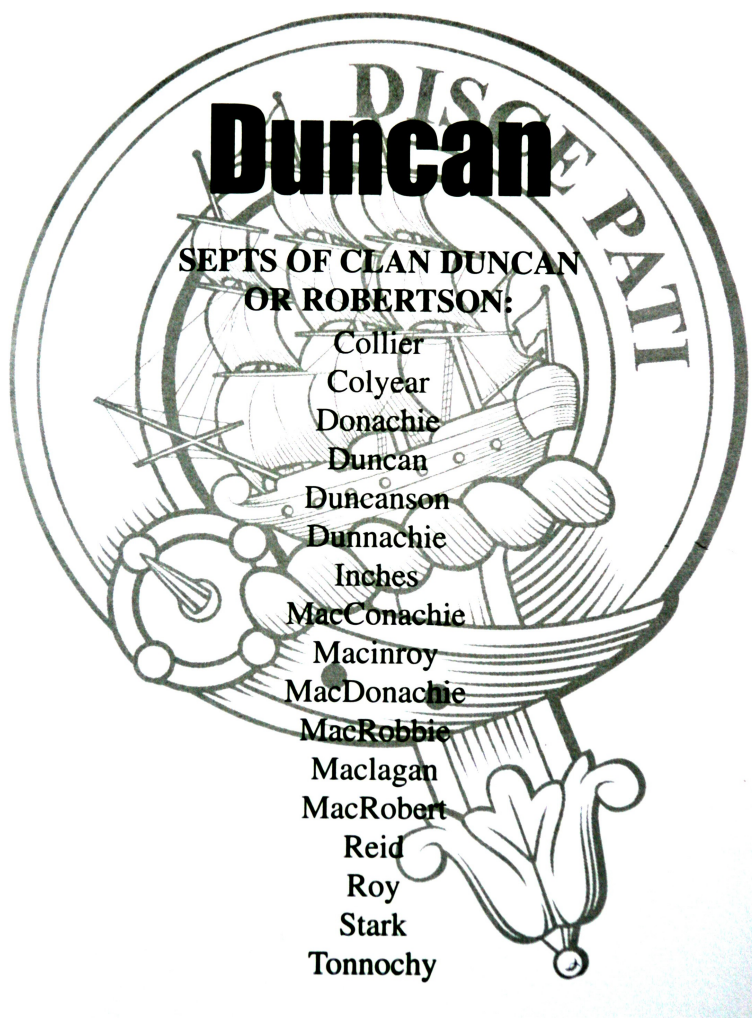
Sept: Æt, klan

Crest: Våbenmærke

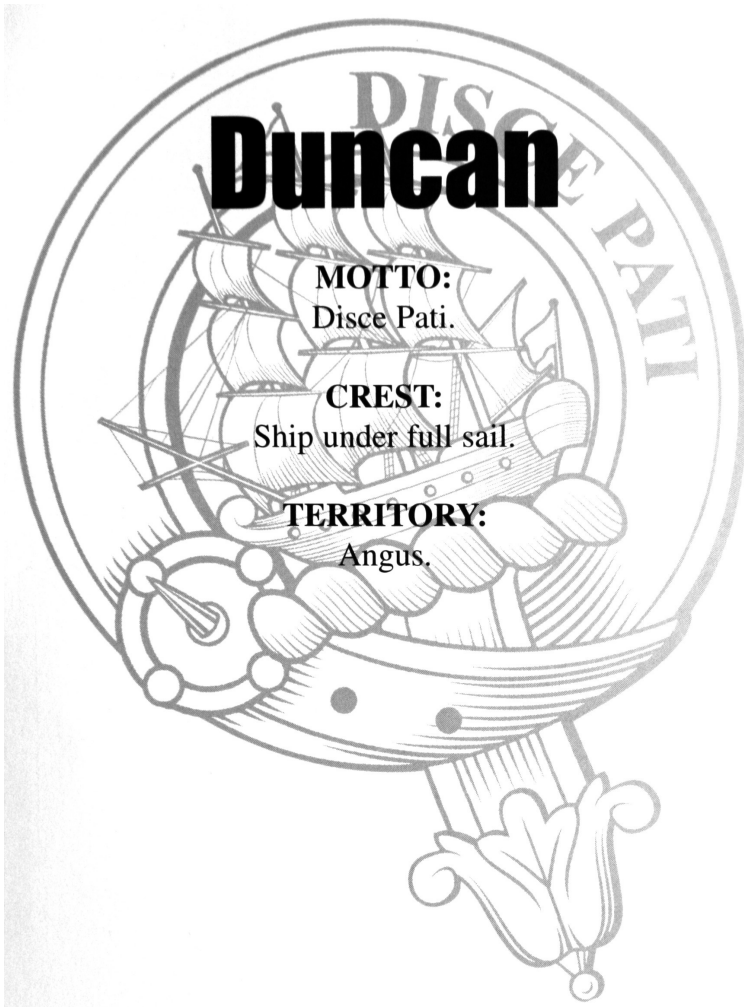
Duncan

Duncan-klanens oprindelse og dens plads i historien

af Murray Ogilvie

Duncan-klanens motto, Disce Pati, betyder: Lær at udholde.

Kapitel 1

Klansystemets oprindelse

Af Rennie McOwan

De oprindelige skotske højlandsklaner og de store familier fra lavlandet og grænseegnene, var forsamlinger af familier, slægtninge, allierede og naboer til gensidig beskyttelse mod rivaler og indtrængende.

Skotland oplevede invasioner af vikinger, romere og engelske hære fra syd. Den normanniske invasion af det, der nu er England, havde også indflydelse på landbesiddelse i Skotland. Nogle af disse indtrængere blev boende og blev med tiden 'skotske'.

Ordet klan stammer fra det gæliske ord 'clann', der betyder børn, og blev brugt første gang for mange århundreder siden, da samfund dannedes om stammeland i glens¹ og sikre tilholdssteder i bjergene.

Organiseringen af klanerne ændrede sig i århundredernes løb, men på deres højeste holdt høvdingen og hans familie landet på alles vegne, som værger, og de almindelige klanmedlemmer havde en forestilling om at være blodsbeslægtede med grundlæggeren af deres klan.

Pligter og opgaver gik begge veje. En utilstrækkelig høvding kunne afsættes og erstattes af en med større evner.

Klanfolk havde en umådelig racestolthed. Deres forhold til høvdingen var som voksne børns til en far, og deres værdighed var reel.

Ideen om klaner er meget gammel, og en mere feudal opfattelse af autoritet sneg sig gradvist ind.

Pictland f.eks., var delt i syv fyrstendømmer, regeret af feudale ledere, der var de stærkeste og mest karismatiske ledere i deres grupper.

I det sjette århundrede var de 'britiske' kongedømmer Strathclyde,

¹ Glen betyder dal på skotsk.

Lothian og keltisk Dalriada (Argyll) opstået, og Skotland som en nation begyndte at tage form på kong Kenneth MacAlpins tid.

Nogle høvdinge hævdede at nedstamme fra ældgamle konger, hvilket ikke nødvendigvis altid var tilfældet.

I de tolvte og trettende århundreder kom klanerne og familierne under stærkere central kontrol fra de skotske monarker.

Landområder blev mere og mere tildelt og administreret som royal gunst, men klanhøvdingene i de enkelte områder havde dog stadig meget stor magt.

De lange krige for at sikre Skotlands uafhængighed mod de engelske monarkers ekspansionistiske ideer øgede nogle klaners indflydelse og reducerede andres landområder.

De, der støttede Skotlands største konge, Robert the Bruce, blev belønnet med territorier fra de familier, der havde modsat sig hans krav på den skotske trone.

I de skotske grænselande – de berygtede omstridte lande – opbyggede de store familier et vildt ry som krigeriske mænd, der var vant til togter ind i England og til af og til at kæmpe mod hinanden.

Høvdinge havde magt til at håndhæve loven og til at konfiskere land, og klankrige skabte et samfund, hvor krigeriske dyder – mod, hårdførhed og udholdenhed – var højt beundrede.

Gradvist blev forholdet mellem klanerne og kronen anspændt, efterhånden som de skotske monarker blev mere orienterede mod livet i lavlandet og, lejlighedsvist, mod England.

Højlandsklanerne talte et andet sprog, gælisk, mens sproget i det skotske lavland og ved hoffet var skotsk² og senere, i moderne tider, engelsk.

Højlænderne klædte sig anderledes, havde andre skikke, og deres vilde bjergland syntes somme tider næsten fremmed for folk fra lavlandet.

Det må understreges, at gælisk kultur var meget rig, og historiefortælling, poesi, sækkepibe, the clarsach³ og anden musik blomstrede og var højt respekteret.

”Klanens ånd betyder meget for tusinder af mennesker”

Højlandskulturen var forskellig fra andre dele af Skotland, men var ikke underlegen eller mindre raffineret.

Den centrale regering i London eller i Edinburgh, betragtede somme tider de gæliske klaner som en trussel mod deres autoritet, og nogle sendte ekspeditioner op i højlandet og mod vest for at undertvinge høvdingene fra øerne.

Ikke desto mindre blev Stuart'erne hovedsageligt støttet af højlandsklanerne under 1800tallets Jacobit-opstand.

Ordet Jacobit kommer af Jacobus, det latinske navn for James. Jacobitterne ønskede at genindsætte de landflygtige Stuart'er på den britiske trone.

De skotske og engelske monarkier blev et i 1603, da kong James VI af Skotland (og den første af England) vandt den engelske trone efter dronning Elizabeths død.

Foreningen af de skotske og engelske parlamenter, Unionstraktaten, fandt sted i 1707.

3 Skotsk harpe

Nogle højlandsklaner og lavlandsfamilier modsatte sig selvfølgelig Jacobitterne og støttede de ankommende hanoveranere.

Efter at Jacobitternes sag endeligt led nederlag ved Culloden i 1746, fandt en slags etnisk udrensning sted. Høvdingenes magt blev indskrænket. Tartan og sækkepiber blev forbudt ved lov.

Mange udvandrede, nogle fordi de ønskede det, andre blev forvist med magt. Desuden søgte mange højlændere mod byerne mod syd for at søge arbejde.

Mange af de tidligere klanbesiddelser blev hjemsted for fårehold og jagtejendomme, men klanernes og de store lavlands- og grænsefamiliers krigeriske traditioner fortsatte, og deres efterkommere kæmpede bravt for friheden i to verdenskrige.

Husk de mænd, hvorfra du kommer, siger et gælisk ordsprog, og dertil kan tilføjes mange heltmodige kvinder.

Klanens ånd, rødderne, hvad enten det er højlands eller lavlands, betyder meget for tusinder af mennesker.

Kapitel 2

Duncan-klanens styre

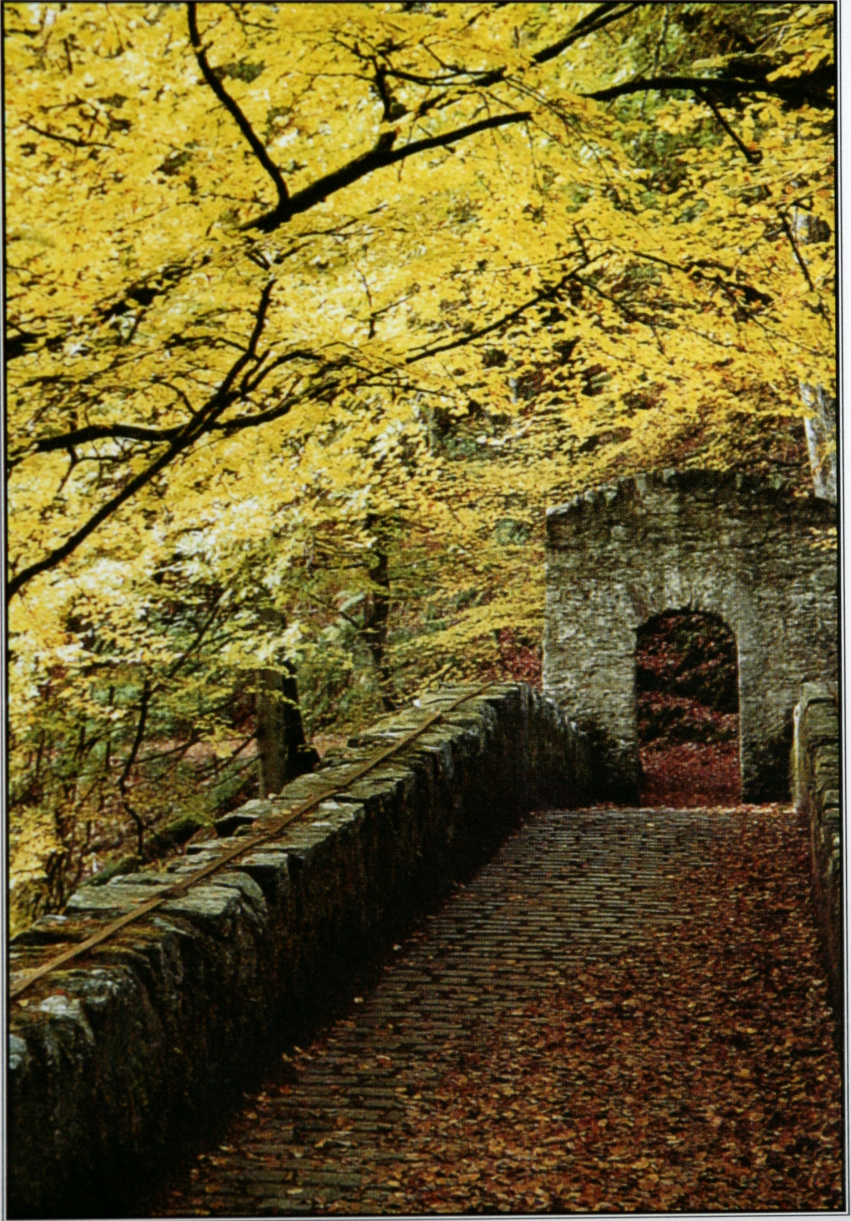
Hvis en familie var født til at være Skotlands kongelige familie, var det denne.

Da kong Duncan I besteg tronen i 1034, kunne han føre sin kongelige slægt helt tilbage til landets første hersker, kong MacAlpine, der ved at forene Skotland og pikterne i midten af det niende århundrede blev kendt som Skotlands grundlægger. Og bortset fra få korte afbrydelser skulle Duncans efterkommere regere Skotland og England i størstedelen af de næste syv århundreder.

Men for helt at forstå den umådelige rolle Duncan-klanen spillede i Skotlands og Englands tidlige historie, må vi tilbage gennem tidens tåger til Sct. Columbas dage før kong MacAlpine. Han var en irsk præst, der slog sig ned på Iona, en ø i de indre Hebrider, i året 563. Han anses for at være den, der udbredte kristendommen i Skotland.

Da han døde i 597, blev nogle af hans relikvier ført til Irland, mens resten blev begravet på Iona. Lidt over 300 år senere, da vikingerne invaderede Iona, blev Sct. Columbas relikvier på øen bragt i sikkerhed i Dunkeld af hans slægtninge.

Abbeden af Dunkeld var en arvelig stilling i en familie, der hævdede at være i slægt med Sct. Columba, nemlig Duncan-familien. På den tid var familienavne ikke i så udbredt brug, men fornavne var, og der er sandelig en optegnelse, der viser at abbed Duncan af Dunkeld blev dræbt efter et slag i 965. Han beskrives som ærkepræst af Sct. Columbas slægt, der hævdede at nedstamme fra en irsk kongeslægt. Hans søn, Crinan, efterfulgte ham som abbed, og han fulgte familietraditionen med at beskytte Sct. Columbas relikvier. Da vikingerne angreb Dunkeld i 1045, flyttede abbed Crinan Sct. Columbas bene fra katedralen, hvor de var blevet opbevaret, til et skjult sted.

Skovene syd for Dunkeld

Nogle år før plyndringen af Dunkeld, blev Skotland regeret af kong Malcolm II, der regerede fra 1005 til 1034 og var overhoved for huset Atholl. Abbed Crinan giftede sig med den ældste af kongens tre døtre, Bethoc (Beatrice), og ders søn blev kong Duncan I af Skotland. Ved at gifte sig med Bethroc, støttede Crinan Skotlands første familie. Malcolm II var den sidste konge, der nedstammede direkte gennem den mandlige linie fra kong MacAlpine.

Malcolm døde i 1034 og blev begravet hos sine forfædre på Iona. Han havde ingen sønner, så hans ældste datters søn efterfulgte han på tronen. Duncan var allerede konge på det tidspunkt. Omkring 16 år tidligere, da Owen den Skaldede døde, brugte Malcolm sin magt og indflydelse til at installere sin dattersøn som konge af Strathclyde. Ved at efterfølge Malcolm, blev Duncan den første hersker over et forenet Skotland. Som søn og arving til abbed Crinan blev han også den første præstekonge af Skotland.

Kong Duncan I regerede ikke længe, blot lidt over fem år, og selv om de skotske annaler viser, at det ikke var specielt betydningsfulde tider, blev det en af de mest omtalte perioder i vores historie, selv i vore dage, hvilket vi kan takke William Shakespeare for.

Duncan blev utvivlsomt dræbt af Macbeth, men omstændighederne omkring komplottet er mudrede takket være den engelske skuespilforfatter.

Der er fire helt forskellige versioner af, hvordan Duncan mødte sit endeligt.

Den første er den shakespearske tragedie. Barden skrev, at Macbeth var på vej hjem til Moray efter et slag, med sin nære ven, Banquo, da de mødte tre hekse, der tiltalte ham som Thane⁴ af Cawdor. De fortalte ham også, at han snart ville blive konge. Macbeths problem var, at han ikke var thane af Cawdor. I samme øjeblik kom imidlertid en budbringer fra kong Duncan. Han fortalte Macbeth, at han lige var blevet tildelt en ny titel – Thane af Cawdor. Tilfældigvis besluttede Duncan kort efter at besøge Macbeth på hans borg i Inverness. Lady Macbeth besluttede at heksenes profeti skulle ske fyldest, og lagde

4 jordbesidder

planer om at myrde kongen, så hendes mand kunne bestige tronen. Først nægtede Macbeth at tage del i sådan en forfærdelig ide, men hans onde hustru er vedholdende og overtaler ham. Den nat er Duncans vagter bedøvede og falder i dyb søvn, og Macbeth træder ind i kongen sovekammer og støder en daggert i hans hjerte. Duncans vagter bliver derefter anklaget for drabet og dræbt af Macbeth i et raserianfald.

Det var storslået læsning og skuespil, men ifølge historikere var næsten intet af dette sandt, og dog kan de samme historikere ikke enes om, hvad der virkeligt skete.

Døm selv, hvilke af følgende 'historisk korrekte' senarier, der lyder mest overbevisende.

Den første beskriver Duncan som godmodig og afslappet. Ikke desto mindre anførte en højlandshøvding ved navn McDowall en morderisk opstand. Duncan reagerede langsomt, og inden længe var det nordlige Skotland i oprør. Duncan, der frygtede at resten af landet ville følge og rejse sig mod ham, sendte styrker til at slå oprøret ned, men de blev massakrerede. På det tidspunkt tilbød Macbeth, der havde et stort ry som kriger, at tage sig af McDowell og hans mænd. Duncan indvilgede og Macbeth drog mod nord og genoprettede ordenen. Macbeth, der allerede da havde en ringe mening om kongen, soled sig nu i sejrens glans og begyndte at begære tronen. Ansporet af hans ambitiøse hustru fik han lokket Duncan ind i et slag. Duncan faldt for lokkemaden, og i september 1040 førte han sine styrker mod Macbeth nær Elgin og blev dræbt.

Det andet senarie ligner det første meget. Macbeth mener, han er den retmæssige konge af Skotland og er rasende over, at Duncan kommer ham i forkøbet. Hvad der virkelig gør Macbeth og mange andre skotter rasende er, at Duncan klarer sig dårlig på slagmarken. Han udkæmpede tre større slag og alle endte katastrofalt. Hans første plyndringstogt finder sted kort efter hans kroning, hvor han beslutter at drage mod vikingerne på Orkney. Hans skibe synker på striben, og han er nær ved at drukne. Næste gang drager han igen mod vikingerne, denne gang i Ross-shire, men hans styrker slås ned, og han undslipper med nød og næppe i live. Hans sidste og måske mest

ydmygende nederlag er mod englænderne i 1039. Duncan og en enorm hær macherer mod syd og belejrer Durham i et forsøg på at erobre Northumberland, men de belejrede var i stand til at påføre angriberne så svære tab, at de trak sig tilbage i uorden for at slikke deres sår. Duncans ry var nu helt i bund, og Macbeth, der indså at magtbalancen havde skiftet væk fra den stadig mere upopulære konge, startede et oprør i det nordlige Skotland. Macbeth vidste, at Duncan ikke havde andet valg end at prøve at knuse ham i et slag for at hævde sin autoritet. Han vidste også, at han havde en overlegen styrke, som det skulle vise sig. Duncan angreb Macbeth ved Elgin og blev dræbt.

Det sidste senarie er helt anderledes. Efter Malcolm IIs død blev kong Duncan og hans fætter Thorfin, jarl⁵ af Orkney og Caithness, for alvor uvenner. Duncan ønskede at Thorfin skulle give han kontrollen over Caithness, men naturligvis nægtede Thorfin, og det kom til krig mellem dem. Efter adskillige træfninger mødtes de to hære i Moray, der på det tidspunkt kontrolleredes af Macbeth, som også var Duncans førende general. Da det endelige slag var i gang, blev det klart for Macbeth, at Thorfin besad en militær overlegenhed, så han skiftede hastigt side og endte blandt vinderne. Da sejrshyttet blev delt mellem dem, blev Macbeth den nye konge og Thorfin bevarede sin suverænitet højt mod nord.

Uanset hvilken historie, du tror på, står to ting lysende klart. Meget mere mord og lemlæstelse skulle følge med Duncan-klanen indblandet, og når støvet havde lagt sig, var de tilbage på Skotlands trone – en position de skulle beholde i meget meget lang tid.

5 Den engelske titel er earl, der ofte oversættes som jarl, men svarer nærmest til en dansk greve.

Kapitel 3

Sammensværgelse og mord

Duncans sønner, Malcolm og Donald, var meget unge, da deres fader døde, og blev hurtigt bragt i sikkerhed af frygt for, at Macbeth også ville dræbe dem. Det er tænkeligt, at Donald flygtede til de vestlige øer, mens Malcolm blev budt velkommen i England, der regeredes af Edward Bekenderen, der selv havde været i eksil og som havde stor sympati for den unge skotske prins.

Det tog Malcolm omkring 14 år at blive voksen. I den tid var Skotland under Macbeth generelt fredeligt og velstående, men det skulle ændre sig. Duncans arvinger var besluttede på at kræve deres faders trone tilbage.

Siward, jarlen af Northumberland, var beslægtet med Malcolms moder og ville bruge hele sin umådelige magt til at hjælpe sin unge slægtning. I 1054 invaderede Siward Skotland med Malcolm ved sin side i spidsen for en enorm hær. Angrebet rykkede frem over land og over hav, og selv om de påførte skotterne store tab, slap Macbeth uskadt. Ekspeditionen var dog en delvis success. Selv om Macbeth stadig beholdt det meste af Skotland, vandt Malcolm kontrollen med Cumbria og Lothian.

Macbeth havde opnået et ry som en god konge, men fra dette tidspunkt begyndte han at blive selvdestruktiv. Over de næste tre år kom forfølgelsesvanviddet krybende, og han begyndte at tro at alle, selv hans nærmest allierede, konspirerede mod ham. Nogle blev myrdet, mens andre flygtede og mistede deres landområder og besiddelser. Som følge heraf begyndte mange adelsmænd at forlange huset Duncan tilbage på tronen.

En af de mest magtfulde, Macduff, Thane af Fife, søgte tilflugt hos Malcolm i England. Han fortalte den unge prins, at Skotland var træt af Macbeth, og at det var rette tid at kræve hans arv tilbage. Det var et godt råd. Da Malcolm, støttet af Tostig, den nye jarl af Northumberland, invaderede Skotland, strømmede folk til for at støtte

ham, og mange deserterede fra Macbeths hær for at slutte sig til hans. På trods af det, skulle der megen kamp til før Macbeth endelig blev trængt op i et hjørne ved Lumphanan in Mar den 15. august 1057.

Det var en populær sejr, og folk jublede ti dage senere, da Malcolm, kendt som Malcolm Canmore⁶, blev kronet ved Scone som konge af Skotland. Ironisk nok fik Macbeth en kongelig begravelse på Iona ved siden af den konge, han myrdede.

I 1066 erobrede William af Normandiet England, og Edgar Ætheling, der var arving til den engelske trone, men var for ung, flygtede til Skotland med sin moder og sine søstre. De blev kongeligt beværtet af kong Malcolm i hans kongelige palads i Dunfermline. En af Edgars søstre, Margaret, tiltrak sig Malcolms opmærksomhed, og inden længe var parret gift.

Malcolm udførte adskillige voldsomme togter mod det nordlige England i forsøg på at udvide sit kongedømme, og skønt han vandt et slag i ny og næ, tabte han krigen og blev tvunget til at trække sig tomhændet tilbage.

Margaret blev imidlertid en af alle tiders mest afholdte skotske dronninger. Hun viede sit liv til religionen og til at gøre Skotland mere civiliseret. Hun indførte krydret kød og vin fra Frankrig, samt farverige klæder, dans og poesi. Hun lærte præsterne at leve fromt og gjorde søndag til en tilbedelsens dag. Hun byggede kirker og gav rundhåndet til de fattige. Hun overbeviste sin mand om at give til velgørenhed og tilbragte mange timer i bøn. Hun oprettede også Dronningens Færgen over Forth så pilgrimme kunne besøge Sct. Andrews helligdom.

Malcolm fortsatte med at kæmpe mod englænderne, og i november 1093, efter 36 års regeringstid, blev han og hans ældste søn, Edward, dræbt i et slag nær Alnwick. Margaret var alvorligt syg, da hun hørte de dårlige nyheder, og døde kort efter. Kongen og dronningen blev begravet sammen i Dunfermline Kloster og i 1250, efter mange rapporter om mirakler ved hendes grav, blev hun kanoniseret af pave Innocens IV og blev Skotlands første kongelige helgen.

6 Stort hoved

Med deres død begyndte Duncan dynastiet virkelig at sprede sine vinger.

Malcolm og Margaret havde otte børn. Den yngste, Ethelred, døde ung. Den ældste, Edward, døde sammen med sin far. Kun lidt vides om den anden søn, Edmund. De to døtre giftede sig ualmindeligt godt. Mathilda med kong Henry I af England, hvorved hun blev dronning af England. Den anden datter, Mary, ægtede Eustace, greve af Boulogne, og deres datter blev også dronning af England som hustru til kong Stephen.

Det var dog deres tre sønner, der virkelig udmærkede sig på den kongelige scene. Edgar, Alexander og David efterfulgte hinanden på den skotske trone.

De nåede dog ikke dertil med det samme. Andre medlemmer af deres familie, inklusive deres stedbroder, Duncan II, kæmpede og snød sig til kronen fra 1093 til 1097, hvor Edgar overtog. Han blev ti år senere efterfulgt af Alexander, der regerede i 17 år, men det var de direkte efterkommere efter den tredje broder, kong David I (1124-1153), der beholdt kronen i familien i flere hundrede år.

Den mest indflydelsesrige linie i forhold til britisk historie flød gennem hans sønnesøn, der også hed David. Hans tip-tip-oldesøn var Robert the Bruce, som regerede Skotland fra 1306-29. Hans søn, David II efterfulgte han på tronen og regerede i 42 år.

Da han døde, tog Robert II over, søn af Robert the Bruces datter, Marjorie. Det var i 1371 og fra da af blev Skotlands herskende familie kendt som Huset Stewart. Marjorie Bruce, Roberts eneste barn af første ægteskab, giftede sig med Walter Stewart, sjette High Steward af Skotland. Hun døde i 1316 nær Paisley efter at være blevet kastet af hesten, mens hun var højgravid. Barnet overlevede og blev Robert II af Skotland, som efterfulgte David II og grundlagde Stewart dynastiet.

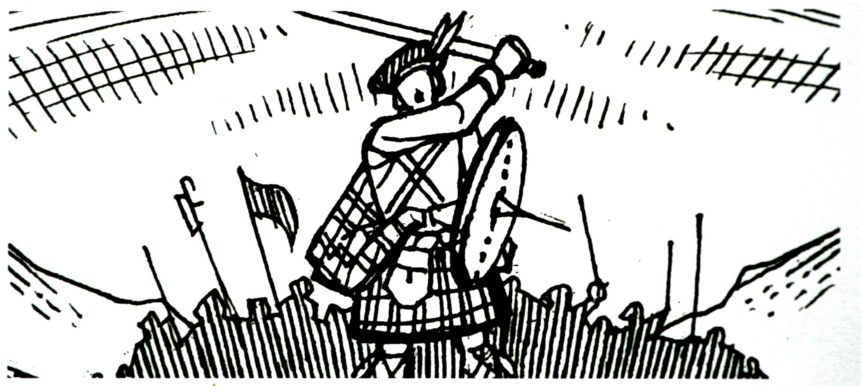
Stewart-kongerne, der alle var direkte efterkommere efter Robert II, regerede Skotland i 288 år uden afbrydelse. I løbet af den tid lykkedes det dem også, takket være kong James VI, at overtage den engelske trone.

Huset Stewart mistede sin magt midlertidigt mellem 1664-60, hvor Oliver Cromwell afsatte kong Charles I, men de overtog kontrollen igen med Charles II (1660-85), og hans slægtninge forblev på tronen indtil 1714, hvor huset Hanover tog over. Den tyske linie regerer stadig til den dag i dag.

Der er en afsluttende krølle på historien om Duncan-dynastiet. Selv om det var Skotlands kongelige familie, er der ingen overlevende Duncan-klan. Deres navne lever dog videre gennem en anden klan.

I det 15. århundrede, da James I var på den skotske trone, var familienavne i almindelig brug. Duncan og deres slægtninge Duncanson fandtes i store mængder i det centrale og østlige Skotland.

I 1437 blev James I myrdet. En af hans tilhængere, Robert Ruabh Duncanson, opsporede og fangede morderne og blev rundhåndet belønnet af kronen. Til ære for den storslåede dåd, kaldte hans slægtninge og efterkommere sig "Roberts sønner", hvilket i årenes løb er blevet forenklet til Robertson. Derfor kalder Robertson-klanens medlemmer sig stadig stolt "Donnachaidhs" - "Børn af Duncan".

Kapitel 4

Berømte Duncan'er

Navnet Duncan har irske rødder og betyder "Brun kriger", og der er virkelig mange eksempler på Duncan'er med kampkvaliteter, der lever op til deres navn.

Den mest berømte er Adam Duncan, første viscount⁷ Camperdown (1731-1804). Som øverstkommanderende for Nordsøen mødte admiral Duncan den hollandske flåde ud for landsbyen Camperdown og ødelagde den i oktober 1797. Indtil da havde hollænderne store forhåbninger om at invadere England. Hans sejr betragtes af mange som det mest betydningsfulde søslag, som briterne nogensinde har vundet. Duncan blev født i Lundie, Angus, den 1. juli 1731. Hans far var købmand og provost⁸ i Dundee.

Efter hans triumf fik han tildelt en årlig pension på 2000 £ og blev udnævnt til baron Duncan af Lundie og viscount Duncan af Camperdown. Med titlerne fulgte et landområde, der nu er Camperdown Park i Dundee. Desuden skulle pensionen videreføres til hans næste to arvinger. Det var den britiske regerings mest rundhåndede pensionsudbetaling indtil da. Han blev også gjort til æresborger i et antal byer incl. Dundee og London. På trods af alt dette var der imidlertid uro om belønningens størrelse, som mange mente var for lille. Hans tante, lady Mary Duncan, skrev til myndighederne og beklagede sig over, at han ikke var blevet udnævnt til jarl, som er en ære af højere rang, men protesterne faldt for døve øre, og da han pludseligt døde i en alder af 73 i Cornhill i grænselandet i august 1804, var han stadig blot viscount. Hans ældste søn blev imidlertid udnævnt til jarl i 1831, og hans andre børn, fire døtre og en yngre søn, fik rang og privilegier som børn af en jarl. Jarlen af Camperdown byggede det storslåede herresæde midt i det, der nu er Camperdown Park i Dundee.

7 Engelsk adelstitel, lige under Jarl.

8 Skotsk borgmestertitel.

Admiral Duncans statue i Dundee

Adskillige skibe er blevet døbt HMS Duncan efter ham. I Leeds er Duncan Street også opkaldt til hans ære. En statue blev rejst i 1997 i Dundee på hjørnet af High Street og Commercial Street. I 1999 kom Admiral Duncan, en pub opkaldt efter ham i Soho, London, på avisernes forsider, da den blev ramt af en søbomb, der dræbte tre og sårede over 100. Den var en del af en serie bombeangreb mod de lokale sorte og asiatiske samfund. Pubben rystede angrebet af sig, ligesom krigshelten den var opkaldt efter, blev genopbygget og fortsatte med at trives.

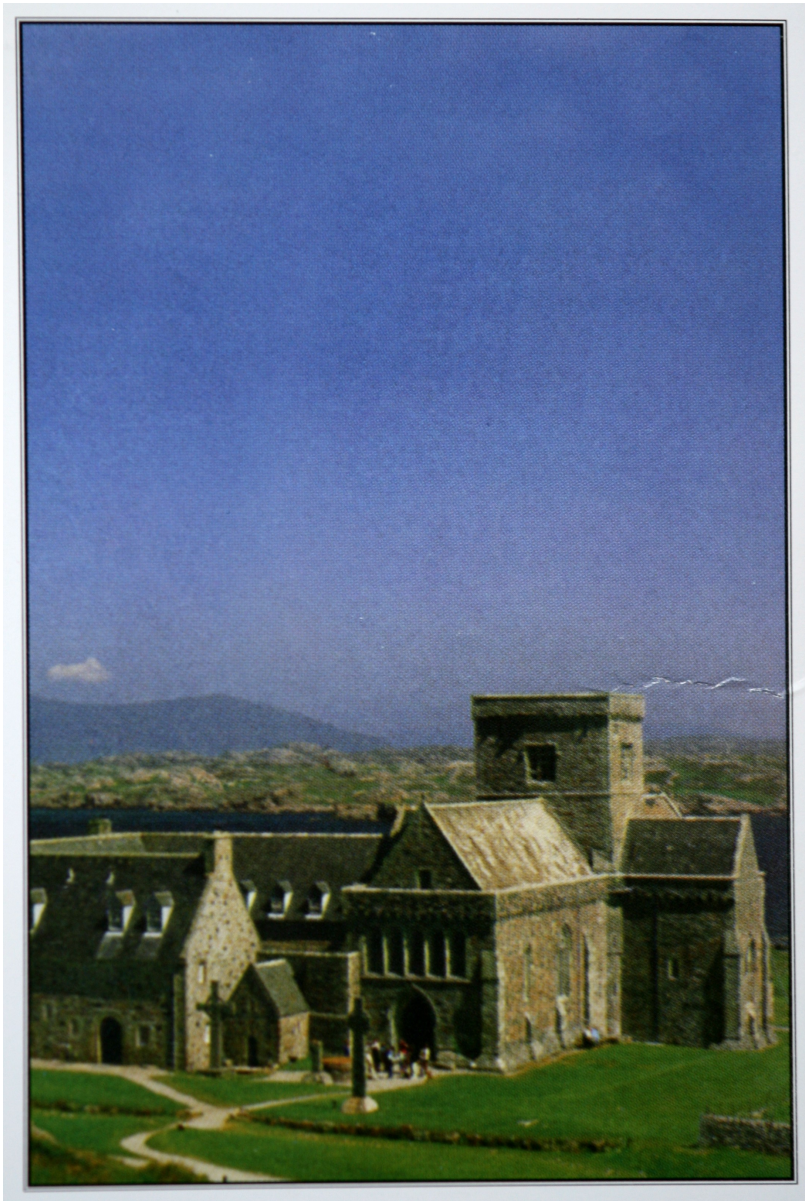
En anden kæmpende Duncan var pastor Henry Duncan (1774-1846), der kæmpede for de fattige. Pastor Duncan oprettede verdens første sparebank. Hans investorer, hovedsageligt lokale jordbesiddere, fik renter, og overskuddet gik til hjælpe samfundets fattige. Han blev født i Lochcrudden nær Dumfries og var en rigtig præstegårdssøn, idet både hans far og farfar var præster. I 1799 fik han som nyuddannet teolog tilbudt tre præsteembeder af den skotske kirke. Han valgte Ruthwell ved Solway, selv om det var det fattigste samfund. I 1810 grundlagde han Skotlands første sparebank. Den var så stor en succes, at den i løbet af få år var blevet kopieret over hele Storbritannien. Han var så besluttet på at få den til at fungere, at han tog til London for egen regning for at argumentere for lovgivning til beskyttelse af indskydere. Han grundlagde også to aviser, *Dumfries and Galloway Courier* og *Dumfries and Galloway Standard*. Den sidste eksisterer stadig.

John Duncan, der blev født i Kirkcudbright i 1804, var endnu en kriger. Han kom fra en bondefamilie, og hans styrke og højde førte ham til en militærkarriere, da han kom i Livgarden som tyveårig. I 1841 kom han med HMS *Albert* på en ekspedition op ad Nigerfloden. Mere end halvdelen af besætningen mistede livet, men Duncan overlevede. Oplevelsen skræmte ham ikke fra at vende tilbage til Afrika, og tre år senere drog han af sted på egen hånd for at finde Kongbjergene, sponsoreret af Royal Geographical Society. Det var en yderst farlig ekspedition, og det blev endnu mere bekymrende, da han krydsede kong Gezos vej. Kong Gezo af Dahomey var berygtet for sin grusomhed. Kongen var imidlertid imponeret over den modige skotske opdagelsesrejsende og garanterede hans sikkerhed.

Det lykkedes ikke Duncan at finde Kongbjergene, men han var den første europæer, der udforskede den del af Vestafrika. Hjemme igen i 1846 udgav han en bog med detaljerede beskrivelser af sine oplevelser, men han blev aldrig rigtig accepteret af statskirken, og hans bedrifter blev aldrig anerkendt fuldt ud. Tre år senere var han tilbage i Dahomey, denne gang udsendt af den britiske regering. Han var nu vicekonsul og havde til opgave at udnytte sit venskab med kong Gezo til at sikre kongens underskrift på en traktat mod slaveri. Han døde, før opgaven var fuldført, og hans mod og vedholdenhed blev senere overskygget af mænd som David Livingston og Henry Morton Stanley.

I nyere tid var den mest berygtede Duncan måske Helen Duncan, der som den sidste person i Storbritanien blev stillet for retten for hekseri. Fru Duncan fra Edinburgh blev i 1944 fundet skyldig efter hekseriloven af 1735 og fængslet i ni måneder for at foregive at påkalde de døde ånder. Hendes forbrydelse? At afholde seancer for slægtninge til de, der døde under anden verdenskrig. I 2006 fik hun en særlig omtale under en ceremoni til minde om 81 mennesker fra Prestonpan-området, der blev dømt og dræbt under hekseprocesserne i de 16. og 17. århundreder.

Fru Duncan havde mange berømte klienter, incl. Winston Churchill, der beskrev sagen mod hende som ”forældede narrestreger”. Selv om han ophævede hekseriloven i 1951, da han var premierminister, blev en seance hun holdt i Nottingham fem år senere stormet af politiet. Det hævdes at hun døde, da politibetjente arresterede hende, mens hun var i trance.

Iona kloster, hvor de skotske konger blev begravede.